

**РЕЙМОН БЛОК
ПРЕДГОВОР КЪМ
ФРЕНСКОТО ИЗДАНИЕ**

Превод от френски: Слава Михайлова, 1978

chitanka.info

Гръцката цивилизация през архаичната и класическата епоха на Франсоа Шаму е вторият том от една поредица, чието начало беше блестящо положено с „Римската цивилизация“ на Пиер Гримал. Двата тома, които взаимно се допълват, идват да обогатят нашите познания за античния свят. Веднага обаче се забелязва известна разлика в начина, по който са замислени и разработени темите. Съдбата на Рим и на римския свят е обхваната цялостно в една-единствена книга, а тук изследването и изложението, започвайки с Микена, имат за предмет Гърция през архаичната и класическата епоха. Крит не е намерил място в тази книга, а елинистическият свят ще бъде обект на ново изследване, на друг труд. Всичко това налага няколко думи за пояснение.

Досега бяхме свикнали да разглеждаме общо т.нар. предгръцки цивилизации — цивилизацията на Крит и Микена — като някакъв блестящ увод към историята на гръцкия народ. Те идват непосредствено една след друга по време и Микена е възприела широко наследството на критския свят. Но ето че едно изключително откритие, безспорно най-значителното през последните петдесет години, даде възможност да се разчете микенската писменост, наречена „линеар Б“*. То показва, че микенците са говорили гръцки диалект от архаичен тип и са познавали и почитали върховните богове на гръцкия пантеон. По тази причина микенската цивилизация се вместила безусловно в рамките на гръцкия свят. Само Крит трябва да остане настрана, защото, макар писмеността му да не е още разчетена, няма съмнение, че тя транскрибира един език, който не е гръцки, и че критяните са били средиземноморски народ, наречен с основание предгръцки. Затова и цивилизацията на Крит ще бъде разгледана в отделен том на тази поредица, който ще бъде посветен на ранната история на Близкия изток.

Съображението настоящата книга да завърши до началото на елинистическата епоха намира своето обяснение в естеството на темите и материала. Римската култура въпреки своето разпространение във времето и пространството запазва характера на взаимносвързано реално единство. При гръцката култура не е така. В нея има едно рязко прекъсване, прекъсване, отбелязано със завоеванията на Александър Македонски. Именно тогава целият гръцки живот се преобразява пред погледа ни. Малките, незначителни

по територия градове държави на същинска Гърция попадат под властта на обширни държави с многобройно население, с огромни богатства, предимно източни и по географско положение, и по характер. Положението, ролята на личността, която е била толкова важна, основна в рамките на гръцкия град, намалява и се заличава. От гражданин индивидът става поданик на монархически държави, където в личността на владетеля се обединяват всички власти и всички права. В религията центърът на тежестта също се измества и култът към владетеля събира масите в боготворене, съвършено чуждо на духовния строй на древна Гърция. Така, историята е променила хода си и елинистическият свят заслужава да бъде предмет на самостоятелно изследване.

Настоящият труд следва общия план на книгите от тази поредица и предлага едно историческо изложение, после картина на самата култура и накрая подробен показалец, нещо като речник за по-лесни справки, и хронологически таблици. Показалецът и таблиците са изготвени с помощта на г-ца Вивиан Реньо от Френската археологическа школа в Атина. Текстът е придружен с богат илюстративен материал.

В първите страници Франсоа Шаму ни разкрива замисъла си: да предложи на читателя някои свои размишления върху основните аспекти на архаичната и класическата епоха. И наистина в целия този труд, достоен по своята строгост и изисканост за народа, за който се отнася, намира израз едно дълго общуване със страната и народа на Гърция, дълбока симпатия към една култура, с която ни свързват толкова много звена. Обширните литературни, епиграфски и археологически познания, плод на лични проучвания и открития, поддържат и подхранват непрекъснато интригата на книгата и ѝ придават богатство, яснота и точност. Така се обяснява и онова, което прави най-силно впечатление тук — естественият начин, по който разсъжденията и идеите се раждат от непосредственото познание на местата, лицата и нещата.

Следвайки хода на събитията, човек остава с впечатлението, че раздробената до краен предел Гърция е била арена на непрекъснати войни и сражения. Политическият партикуларизъм е довел до безредие, отслабване и накрая до робство. Наистина древният грък е живял в рамките на града, град с ограничено население и територия,

който въпреки това е властвувал над цялото му битие. Той се е сражавал за него, там е почитал богове, които е чувствувал близки до себе си и с които е общувал всекидневно, участвувал е пряко в ръководството и управлението му. Именно затова гъркът е съумял така ясно да определи отношенията между държава и личност и да формулира идеала на всеки политически живот — съгласието на гражданите в зачитането на законите.

Все пак чувството за солидарност, надхвърляйки границите на градовете, така ревниво затворени за всички останали, неведнъж е вдигало гръцкия народ на борба срещу завоевателя. Това чувство се е основавало на общността на езика и религията. Но, както с основание пише Франсоа Шаму, гръцкият народ повече от други народи се е нуждаел от литературата и изкуството си, за да опознае напълно себе си. В тези две области изключителните дарби и трайните постижения твърде рано са укрепили духовното му единство. На необикновената красота на страната, на ярката ѝ светлина съответствува блясъкът на творенията на духа и на произведенията на изкуството.

Така в нашите очи се доизгражда живата картина, в която Франсоа Шаму пресъздава един от периодите на човешката история, към който най-често ни отвеждат нашите спомени и нашата привързаност. Струва ми се, че на неговата книга е отредено да принесе голяма и трайна полза. Затова и трябва да му бъдем много признателни.

Реймон Блок

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.